

2022. gada 6.aprīlī

Interesanta darba vide – no pesticīdiem līdz Covid-19

Linda Matisāne
Darba drošības un vides veselības institūts,
Rīgas Stradiņa universitāte
Kontakti: linda.matisane@rsu.lv

Prezentācijas saturs

- Darba apstākļi un riski Latvijā (2005.–2021.) – 5 pētījumu dati;
- COVID-19 pandēmijas ietekme uz darba vidi (2020.-2022.);
- Ķīmiskās vielas iedzīvotāju ikdienā (2020.-2021.);
- Iedzīvotāju aptaujas rezultāti un vecāku un bērnu urīnā noteikto pesticīdu aktīvo vielu un to metabolītu skaits (biomonitoringa dati) (2020.);
- Interreg Central Baltic NURED project – Nurse Education Development (2017.-2019.).

Darba apstākļi un riski Latvijā (2005.–2021.)

- 2005. - 2007.; 2009. - 2010. ; 2012. - 2013.; 2017. - 2018.; 2019. – 2021.;
- Nodarbināto aptauja (aptuveni 2500) – visos pētījumos;
- Darba devēju aptauja (aptuveni 1000) – visos pētījumos;
- Iedzīvotāju aptauja (aptuveni 1000);
- Darba aizsardzības speciālistu aptauja (aptuveni 200);
- Arodslimnieku aptauja (aptuveni 200);
- Darba devēju fokusgrupu diskusijas;
- Darba aizsardzības fokusgrupu diskusijas.

Article

Impact of Workplace Conflicts on Self-Reported Medically Certified Sickness Absence in Latvia

Svetlana Lakiša ^{1,*}, Linda Matisāne ¹ , Inese Gobiņa ^{2,3}, Ivars Vanadziņš ¹ , Lāsma Akūlova ¹ , Maija Eglīte ¹ and Linda Paegle ¹

- ¹ Institute for Occupational Safety and Environmental Health, Rīga Stradiņš University, Dzirciema 16, LV-1007 Rīga, Latvia; Linda.Matisane@rsu.lv (L.M.); Ivars.vanadzins@rsu.lv (I.V.); Lasma.Akulova@rsu.lv (L.A.); Maija.Eglite@rsu.lv (M.E.); Linda.Paegle@rsu.lv (L.P.)
 - ² Department of Public Health and Epidemiology, Rīga Stradiņš University, Kronvalda Boulevard 9, LV-1010 Rīga, Latvia; Inese.Gobina@rsu.lv
 - ³ Institute of Public Health, Rīga Stradiņš University, Kapseļu Street 23, LV-1046 Rīga, Latvia
- * Correspondence: svetlana.lakisa@rsu.lv

■ Pētījuma “Darba apstākļi un riski Latvijā” – 4 nodarbināto aptaujas datu kopu apvienošana

COVID-19 pandēmijas ietekme uz darba vidi (2020.-2022.)

1.vilnis	2.vilnis	3.vilnis
2020. gada septembris-oktobris	2021. gada februāris-marts	2022. gada februāris-marts
Sniega bumbas efekts un mērķēta reklāma sociālajos tīklos		
1006 nodarbinātie	1027 nodarbinātie	1240 nodarbinātie
437 attālinātā darba veicēji	544 attālinātā darba veicēji	655 attālinātā darba veicēji
Respondentu vidējais vecums 43,6 +/- 11,4 (min 19, max 80)	Respondentu vidējais vecums 42,6 +/- 11,4 (min 18, max 80)	Respondentu vidējais vecums 46,5 +/- 11,6 (min 22, max 82)
20,4% vīrieši un 79,6% sievietes	29,3% vīrieši un 70,7% sievietes	17,7% vīrieši un 82,3% sievietes
Darba devēju un darba aizsardzības speciālistu fokusgrupu diskusijas	-	-

Article

Reasons for Low Protection of Vulnerable Workers from COVID-19—Results from the Quantitative and Qualitative Study on Working Life in Latvia

Linda Matisāne ^{1,*} , Linda Paegle ¹, Maija Eglīte ¹, Lāsma Akūlova ¹ , Asnate Anna Linde ¹, Ivars Vanadziņš ¹ , Iveta Mietule ², Jeļena Lonska ², Lienīte Litavniece ², Iluta Arbidāne ² , Sarmīte Rozentāle ³ and Ieva Grīntāle ³

¹ Institute of Occupational Safety and Environmental Health, Rīga Stradiņš University, Dzirciema 16, LV-1007 Riga, Latvia; Linda.Paegle@rsu.lv (L.P.); Maija.Eglite@rsu.lv (M.E.); Lasma.Akulova@rsu.lv (L.A.); AsnateAnna.Linde@rsu.lv (A.A.L.); Ivars.vanadzins@rsu.lv (I.V.)

² Research Institute for Business and Social Processes, Rēzekne Academy of Technologies, Atbrivosanas Alley 115, LV-4601 Rezekne, Latvia; Iveta.Mietule@rta.lv (I.M.); Jelena.Lonska@rta.lv (J.L.); Lienite.Litavniece@rta.lv (L.L.); iluta.arbidane@rta.lv (I.A.)

³ Institute of Social, Economic and Humanities Research, Vidzeme University of Applied Sciences, Cesu Street 4, LV-4201 Valmiera, Latvia; Sarmite.Rozentale@va.lv (S.R.); Ieva.Grintale@va.lv (I.G.)

* Correspondence: linda.matisane@rsu.lv

Ķīmiskās vielas iedzīvotāju ikdienā (2020.-2021)

■ Iedzīvotāju aptaujas dati:

» Tiešsaistes aptauja ar mērķētām sociālo tīklu reklāmām

» 624 dalībnieki, 26,1% vīriešu, 72,1% sievietes

■ Iedzīvotāju fokusgrupu diskusija

HBM4EU

science and policy
for a healthy future

 Ref. Ares(2022)584222 - 25/01/2022

HORIZON2020 Programme
Contract No. 733032 HBM4EU

Report of the citizens' focus groups

Deliverable Report

AD4.4

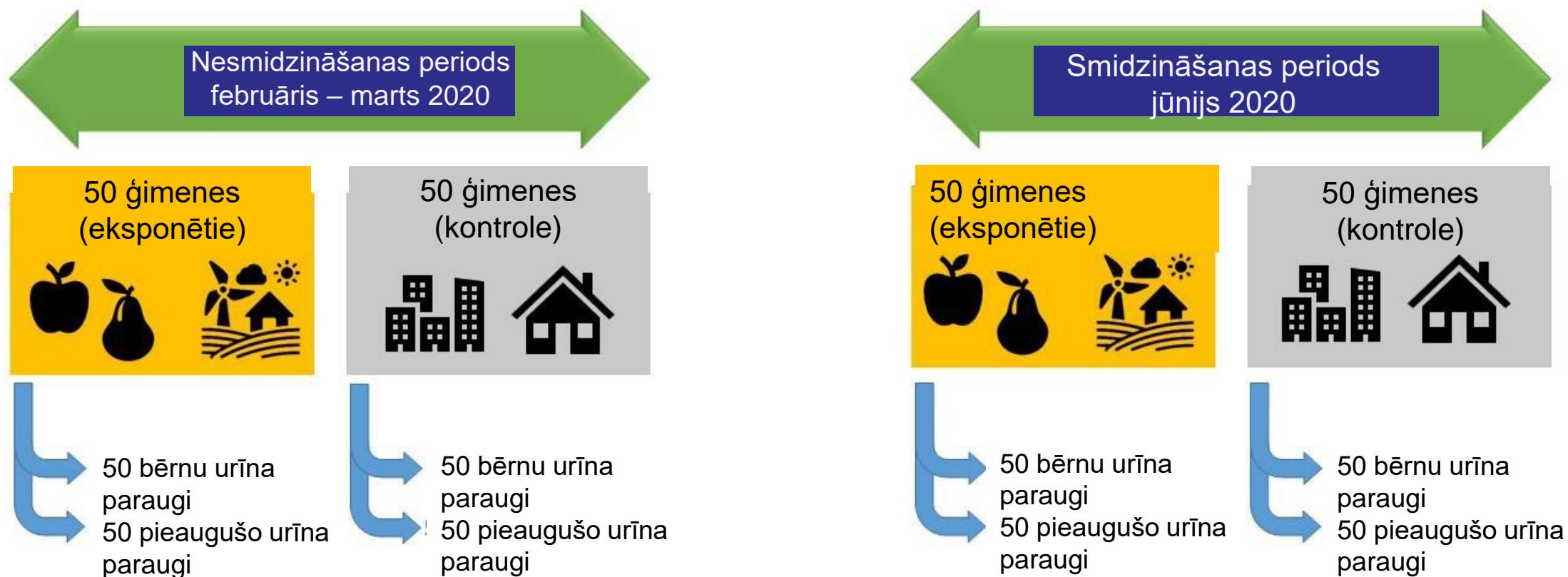
WP4 - Prioritisation and input to the annual work plan

Deadline: September 2021

Upload by Coordinator: 25 January 2022

Biomonitoringa dati - SPECIMen pētījums

Eiropas kopīgās programmas projekts [1], projektā 5 dalībvalstis – Nīderlande (koordinators), Čehija, Spānija, Ungārija un Latvija.

[1] HBM4EU - science and policy for a healthy future. <https://www.hbm4eu.eu/>

Pētījuma dizains un metodes

- Tā sauktais «Hotspot» dizains - koncentrējas uz apdzīvotām vietām (mājsaimniecībām) tuvu lauksaimniecībā izmantojamām platībām, kurās tiek izmantoti pesticīdi (ne tālāk par 250m).
- Aptauja (tostarp pēdējo 24 h uztura dienasgrāmata).
- Jautājumi:
 1. Socioekonomiskais stāvoklis (alga, izglītība, nodarbošanās, u.c.);
 2. Veselības un iepirkšanās paradumi (kur iepērkas, vai ir savs mazdārziņš, vai tajā ko audzē)
 3. Vai mazdārziņā/mājās izmanto pesticīdus/insekticīdus;
 4. Vai ir bijis kontaktā ar mājdzīvniekiem/mājlopiem un vai to apkopšanā izmantoti kādi kopšanas līdzekļi vai anti-parazītiski preparāti.
- Suspect screening («Aizdomīgo vielu skrīnings»), lai noteiktu pesticīdus un to metabolītus cilvēka urīna paraugos.
 - » Kopumā identificētas 109 aktīvās vielas un to metabolīti

NURED (Nurse Education Development)

Kas?	Praktizējošās medicīnas māsas, n=432. Visas sievietes, vid. vecums 40,5 ±11,5 gadi (21 - 78 gadi), vid. darba stāžs 16,5±12,0 gadi (3 mēn. - 51 gads).
Kā?	• Aptauja QWC (Quality – Work – Competence)*, adaptētā versija. Sastāv no 11 jautājumu blokiem (katrā 3 līdz 6 jautājumi): Goals, Management feedback, Participatory management, Employeeship, Leadership, Efficiency, Competence development, Work-related exhaustion, Work climate, Organizational energy, Work intensity.• Aptaujas tika sūtītas/aizpildītas elektroniski (atb. Īpatsvars 24,2%) un izdalītas izprintētā veidā (atb. Īpatsvars 90.1%).• Respondentu atlase «non-random availability sampling».

*Professor Bengt B. Arnetz developed QWC. Springlife is the sole owner and marketer of QWC. All rights belong to springlife. Springlife has had no role in analysing and interpreting these data.

Relation between Sense of Coherence and Work Quality Competence among Hospital Nurses

Kristaps Circenis¹; Svetlana Lakisa²;
Ph.D. Arturs Paparde³; Kristīne Bite¹

¹ Rīga Stradiņš University, Department of Nursing and Midwifery, Latvia;

² Rīga Stradiņš University, Institute for Occupational Safety and Environmental Health, Latvia;

³ Rīga Stradiņš University, Department of Human Physiology and Biochemistry, Latvia

Objectives

The aim is to find out the relation between sense of coherence (SOC) scale and Quality work competence (QWC) scale among hospital nurses.

Methods

The research was performed using two questionnaires – Sense of coherence scale (SOC) include 3 subscales: Comprehensibility, Manageability and Meaningfulness and Quality work competence questionnaire include 11 subscales: Goals, Management feedback, Participatory management, Employeeship, Leadership, Efficiency, Competence and development, Work-related exhaustion, Work climate, Organizational energy and Work intensity. Nurses from different hospital departments participated in the survey (n – 159); all respondents were females. The total number of distributed questionnaires were 200, response rate 79,5%. Spearman correlation coefficient was used.

Results

We found some statistically significant correlations between Sense of Coherence scale subscales and Quality-Work Competence questionnaire subscales.

QWC Organizational energy and Work-related exhaustion subscales correlated with SOC scales the most.

Knowledge for Use in Practice. International Conference on Medical and Health Care Sciences, 1–3 April 2019

Ievads. Veselības aprūpes nozare ir viena no komplikētākajām nozarēm darba aizsardzībā, jo saistīta ar daudziem specifiskiem riskiem ar limitētām novēršanas iespējām. Riska faktoru klāsts ir ļoti plašs – sākot no psihoemocionāliem, ergonomiskiem un darba organizācijas riskiem un beidzot ar nelaimes gadījumiem un bioloģiskajiem riskiem. Medicīnas māsu darbs pēc savas dabas ir multifunkcionāls – kā ārstniecības persona, sarunu biedrs, apkopēja, miesassargs, lietvedis. Māsu darbs prasa humānu, empātisku, kompetentu un ētisku aprūpi, darba vidē ar ierobežotiem resursiem un palielinātu atbildību. Pētījumi pierāda stresa augsto līmeni medicīnas māsu darbā un izdegšanu darbā.

Mērķis ir izpētīt praktizējošo medicīnas māsu darba vides riska faktorus un pašsajūtu atbilstoši QWC (Quality – Work – Competence) aptaujas instrumentam.

Materiāli un metodes. Darbā tiek analizēti ES Interreg Central Baltic projekta "Māsu izglītības attīstība" praktizējošo medicīnas māsu aptauju dati. Darbā tika izmantota QWC aptauja, respondentu skaits n 432, visas sievietes, vidējais vecums 40,5 ± 11,5 gadi (21 – 78 gadi) un vidējais darba stāžs 16,5 ± 12,0 gadi (3 mēneši – 51 gads). QWC aptauja sastāv no 11 jautājumu blokiem, kur katrā blokā ir 3 līdz 6 jautājumi.

¹Professor Bengt B. Arnetz developed QWC. Springlife is the sole owner and marketer of QWC. All rights belong to Springlife. Springlife has had no role in analyzing and interpreting these data.

Rezultāti

Analizējot vidējos riska punktus katrā blokā, kā galvenie riska bloki, kuros tika sasniegta vairāk kā puse no maksimālā riska punktu skaita (kopējais fektivitāte un līdzdalība lēmumu pieņemšanā (1. attēls).

Medicīnas māsu darba vides kvalitātes faktori

Svetlana Lakiša¹, Ivars Vanadžiņš¹, Kristaps Circenis^{2,3},
Artūrs Paparde^{4,5}

¹ Rīga Stradiņš universitāte, Latvija

² Darbā drošības un vides veselības institūts

³ Sabiedrības veselības un sociālās labklājības fakultāte

⁴ Māszinību un dzemdību aprūpes katedra

⁵ Medicīnas fakultāte

⁶ Cilvēka fizioloģijas un bioķīmijas katedra

Ievads. Veselības aprūpes nozare ir viena no komplikētākajām nozarēm darba aizsardzībā, jo tā saistīta ar daudziem specifiskiem riskiem un ar limitētām novēršanas iespējām. Riska faktoru klāsts ir ļoti plašs – sākot no psihoemocionāliem, ergonomiskiem un darba organizācijas riskiem un beidzot ar nelaimes gadījumiem un bioloģiskajiem riskiem. Medicīnas māsu darbs pēc savas dabas ir multifunkcionāls – kā ārstniecības persona, sarunu biedrs, apkopēja, miesassargs un lietvedis. Māsu darbs prasa humānu, empātisku, kompetentu un ētisku aprūpi darba vidē ar ierobežotiem resursiem un palielinātu atbildību. Pētījumi pierāda stresa augsto līmeni medicīnas māsu darbā un izdegšanu darbā.

Darba mērķis, materiāli un metodes. Pētījuma mērķis ir izpētīt praktizējošo medicīnas māsu darba vides riska faktorus un pašsajūtu atbilstoši QWC (Quality-Work-Competence) aptaujas instrumentam, ko izstrādājis profesors Bengts Ārnets (Bengt B. Arnetz) un kas ir Springlife īpašums.

Darbā tiek analizēti Eiropas Savienības Interreg Central Baltic projekta "Māsu izglītības attīstība" praktizējošo medicīnas māsu aptauju dati. Darbā tika izmantota QWC aptauja, respondentu skaits – 432, visas sievietes, vidējais vecums 40,5 ± 11,5 gadi (21-78 gadi), vidējais darba stāžs 16,5 ± 12,0 gadi (no trīs mēnešiem līdz 51 gadam).

Rezultāti. QWC aptauja sastāv no 11 jautājumu blokiem, katrā blokā ir no trīs līdz sešiem jautājumiem. Analizējot vidējos riska punktus katrā blokā, kā galvenie riska bloki, kuros tika sasniegta vairāk nekā puse no maksimālā riska punktu skaita, ir šādi: ar darbu saistīts izsīkums, pašsajūta, mērķi, vadība, efektivitāte un līdzdalība lēmumu pieņemšanā. Ar darbu saistīts izsīkums ir ļoti izteikts medicīnas māsu darbā – jūtas pārgurušas (82,4%) un emocionāli iztukšotas (70,9%) pēc darba, nogurušas pat domājot par darbu (43,5%). Pēdējā mēneša laikā respondentes ir izjutušas trauksmi vai nervozitāti (75,4%), nemieru (75,2%), aizkaitināmību (71,9%), nomāktību (64,8%) un grūtības koncentrēties (61,9%), kā arī apsvērušas domu rakstīt atļūgumu un aiziet no darba (42,0%).

Vairāk nekā trešdaļa (38,8%) aptaujāto atzīmēja, ka nevar ietekmēt mērķus, kuri tiek noteikti,

DARBA UN VIDES VESELĪBA, ARODSLIMĪBAS,
FARMĀCIJA

Kopsavilkums

- Viegli pieejami ļoti dažādi dati par darba vidi Latvijā
- Iespējams izpētīt ļoti šauras nišas jautājumus
- Specifiski dati par ķīmiskajām vielām mūsu ikdienā
- Iespēja ikvienam, sākot no bakalaura līdz pieredzējušam pētniekam
- Iespēja veikt gan šķērsgriezuma, gan longitudinālo datu analīzi
- Iespēja kombinēt rezultātus no dažādiem datu avotiem

Is It Essential for Occupational Health and Safety Experts to Know the English Language? Results From Several Studies in Latvia

Linda Matisāne, Linda Paegle, Lāsma Akūlova, Maija Eglīte and Ivars Vanadziņš*

Institute of Occupational Safety and Environmental Health, Riga Stradiņš University, Riga, Latvia

- Pētījuma “Darba apstākļi un riski Latvijā” – 3 darba aizsardzības speciālistu aptaujas dati
- COVID-19 1.viļņa darba devēju un darba aizsardzības speciālistu fokusgrupu diskusijas

Kontakti

- Vai jums ir dati, kas
- Mani interesē pētīt darba vidi. Ko varat piedāvāt?

- Linda Matisāne
Darba drošības un vides veselības institūts
- linda.matisane@rsu.lv , 29636387

